

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
„ROLA I KOSZTY UTRZYMANIA PARKÓW MIEJSKICH NA PRZYKŁADZIE
MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWA”

Głównym problemem badawczym podjętym w niniejszej pracy była ocena roli i kosztów utrzymania parków miejskich oraz innych terenów zieleni w Warszawie, ze szczególnym uwzględnieniem przedstawienia funkcjonowania parków miejskich jako dóbr publicznych na przykładzie miasta stołecznego Warszawy ze szczególnym uwzględnieniem ich roli oraz tego jak są odbierane przez mieszkańców, a także ocena kosztów utrzymania parków miejskich będących składową budżetu miasta.

Praca składa się z dwóch części: teoretycznej i badawczej, zakończona jest podsumowaniem i wnioskami. W części teoretycznej scharakteryzowane zostały dane statystyczne, a w szczególności źródła ich pozyskania oraz kryteria doboru do badania, dokonano przeglądu literatury w odniesieniu do dóbr publicznych, przedstawiono teorie dóbr publicznych i park miejski jako przykład dobra publicznego, a także sposoby ich finansowania. Została opisana rola samorządu terytorialnego, podział jednostek samorządu terytorialnego, a w nich prawa jakimi się kierują i różnice między gminą, powiatem a województwem. Opisano, jak zmieniał się samorząd terytorialny w Warszawie na przełomie ostatnich lat i jakie pociągnęło to za sobą skutki. Przedstawiono zasady funkcjonowania m.st. Warszawy, pokazano jak wygląda tworzenie, przydzielanie i dzielenie budżetu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie Warszawy. Za ważny element uznano zrównoważony rozwój miasta, który kształtuje od lat miasto i jest jego spójną całością. Dzięki jego stosowaniu w mieście panuje ład architektoniczny i przestrzenny. Dokonano analizy ustaw oraz innych aktów prawnych, które sankcjonują i określają funkcjonowanie samorządu terytorialnego.

Drugi etap pracy to część badawcza, w której przedstawiono podział terenów zieleni i ich rodzaje, opisano sposoby wykorzystywania środków przeznaczonych na utrzymanie terenów zieleni, strukturę budżetu miasta stołecznego Warszawy, a także podział na wydatki bieżące i majątkowe, w tym szczególnie koszty związane z utrzymaniem i konserwacją terenów zieleni. Przybliżono sposób procedowania i uchwalania budżetów oraz wyłaniania wykonawców, zwrócono również uwagę na kwestie projektowania uniwersalnego. Przeanalizowano ponadto dane dotyczące parków miejskich w Warszawie, a także porównano tereny zieleni w Warszawie z innymi miastami w Polsce, Europie i na świecie. Następnie dokonano przeglądu i krótkiego opisu warszawskich dzielnic pod względem występowania,

powierzchni i wyposażenia parków miejskich, znajdujących się na ich terenie. Szczegółowy opis dzielnic zamieszczono w Załączniku nr 1 rozprawy doktorskiej. Opisano parki znajdujące się w poszczególnych dzielnicach stolicy na podstawie wizji lokalnych w tych parkach oraz informacji uzyskanych w poszczególnych urzędach dzielnic. Ich szczegółowy opis znalazł się w Załączniku nr 2. Zostały w nim przedstawione parki miejskie podzielone ze względu na ich usytuowanie geograficzne w kolejności alfabetycznej według nazw dzielnic wraz z opisem każdego parku oraz programem czyli wyposażeniem parku. Istotnym elementem pracy były badania ankietowe przeprowadzone wśród użytkowników parków miejskich w Warszawie. Opisano w nich rolę, funkcje, ocenę poziomu utrzymania, elementy wyposażenia i zadowolenie z parków miejskich według opinii ich użytkowników. Oceniono również ogólne zadowolenie mieszkańców Warszawy ze stanu warszawskiej zieleni, zieleni przyulicznej i terenów zieleni pozostałej. W przedostatnim rozdziale rozprawy najpierw przedstawiono wielkość i strukturę powierzchni parków, terenów zieleni przyulicznej i pozostałej w poszczególnych dzielnicach m.st. Warszawy oraz jej zmiany w latach 2009-2014, a następnie dokonano analizy całkowitych i jednostkowych kosztów utrzymania rozpatrywanych terenów zieleni, oraz ich zmian w analizowanym okresie. Przedstawiono także składniki kosztów utrzymania trzech rodzajów zieleni, zaś na końcu porównano koszty jednostkowe ich utrzymania w 2014 roku z zadowoleniem ich użytkowników na podstawie badania ankietowego.

Całościowe wyniki badań w rozprawie potwierdzają pierwszą hipotezę tej pracy mówiącą o tym, że parki miejskie są najbardziej cenionymi terenami zieleni przez mieszkańców, biorąc pod uwagę inne miejskie tereny zieleni, będąc tym samym najdroższymi w utrzymaniu. Jest to spowodowane również faktem, że parki miejskie posiadają wiele funkcji, które wyróżniają je na tle innych terenów zieleni zarówno ze względu na sposób ich użytkowania, przeznaczenia jak i na wysokość utrzymania i ciągłej pielęgnacji.

Z oceny użytkowników parków wynika, że parki są miejscem które chętnie odwiedzają, w którym odpoczywają, do którego przychodzą w wolnym czasie, w którym się spotykają. Parki miejskie poza swoimi wizualnymi atutami w tym potrzebą mieszkańców w kontakcie z przyrodą, pełnią ważną rolę względem czystości powietrza. Wyniki badań potwierdziły drugą hipotezę mówiącą o tym, że głównymi przyczynami zróżnicowania kosztów utrzymania parków miejskich są ich funkcje i wyposażenie. Bowiem to właśnie bogaty w atrakcje projekt architektoniczny, a za nim idące liczne funkcje i wyposażenie parku bezpośrednio odpowiadają za późniejsze koszty utrzymania danego założenia parkowego. Parki jako dobra publiczne, które są finansowane przez miasto to miejsca atrakcyjne dla wszystkich ludzi bez względu na

wiek i status społeczny, spełniają wiele funkcji, dzięki którym mieszkańcy mogą wybierać w ich walorach.

Po zbadaniu zależności i przyczyn zróżnicowania między kosztami utrzymania terenów zieleni a zadowoleniem z nich ich użytkowników wynika, że największe jednostkowe koszty utrzymania parków miejskich w 3 dzielnicach: w Ursusie, na Ursynowie i Bielanych wiązały się z wyższym ogólnym zadowoleniem z parków w tych dzielnicach, jak również z większym zadowoleniem z wyposażenia tych parków i z wyższą oceną stopnia ich utrzymania, co powoduje przyjęcie trzeciej hipotezy postawionej w pracy, mówiącej o tym, że istnieje zależność między poziomem utrzymania parków a stopniem zaspokojenia oczekiwań mieszkańców.

Poruszone zagadnienia w rozprawie doktorskiej są niezwykle interesującym i złożonym zagadnieniem badawczym. Dlatego też niniejsza rozprawa nie wyczerpuje w pełni tej problematyki, mimo że wykorzystano w niej szereg metod badawczych. Przeprowadzone w dysertacji rozważania zarówno teoretyczne jak i empiryczne mogą stanowić inspirację do dalszych prac z tego zakresu. Pogłębienie wiedzy na temat funkcjonowania terenów zieleni jako przykładu dóbr publicznych i poznanie w jaki sposób inne miasta na świecie zarządzają i finansują swoje tereny zieleni oraz porównanie tego z funkcjonowaniem nowo powołanego Zarządu Zieleni w Warszawie są możliwymi tematami do przyszłych badań.